

บทที่ ๔

บทสรุป

พล.ร.ต.ถวัลย์ อ่างรวาสวัสดิ์ ได้เริ่มก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองเมื่อได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมในคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แม้ว่าในระยะแรกๆ จะมีได้มีบทบาทที่โดดเด่น ดังเช่น จอมพลป. พิบูลสงคราม หรือนายปรีดี พนมยงค์ แต่จากการรัฐประหาร ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ส่งเสริมให้ พล.ร.ต.ถวัลย์ อ่างรวาสวัสดิ์ ได้ทวีบทบาททางการเมืองขึ้นมาเป็นอย่างมาก โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมได้แก่ การเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ การมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีกับผู้นำคณะราษฎรคนอื่นๆ เช่น จอมพลป. พิบูลสงคราม พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส พล.ร.อ.สินธุ์ กมลนาวิณ และ นายปรีดี พนมยงค์ นอกจากนี้ พล.ร.ต.ถวัลย์ ยังเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะประนีประนอม จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับทั้งในหมู่คณะราษฎรและฝ่ายอื่นๆ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้ พล.ร.ต.ถวัลย์ อ่างรวาสวัสดิ์ ได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง คือ การรับตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในคณะรัฐบาล พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา และจากคุณลักษณะประนีประนอมดังกล่าว จึงได้รับความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนรัฐบาล เดินทางไปเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ประเทศอังกฤษ เพื่อเจรจายับยั้งเรื่องการสละราชสมบัติ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗

ต่อมาเมื่อจอมพลป. พิบูลสงคราม ก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.ร.ต.ถวัลย์ อ่างรวาสวัสดิ์ ก็ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายด้านต่างๆ ของรัฐบาล เริ่มจากการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. ๒๔๘๑ เพื่อเป็นการกวาดล้างศัตรูทางการเมืองของกลุ่มผู้นำระบอบใหม่ การเสนอร่างพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๓ และพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๔๘๔ อันเป็นการส่งเสริมนโยบายชาตินิยมของจอมพลป. พิบูลสงคราม และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พล.ร.ต.ถวัลย์ อ่างรวาสวัสดิ์ ก็ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติต่างๆ หลายฉบับ เพื่อประโยชน์ทางการศาลและกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงคราม ดังเช่น การได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าคณะทูตพิเศษไปเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับกลุ่มประเทศในเครือจักรภพอังกฤษแถบเอเชีย เมื่อ พ.ศ.

๒๔๔๓ เป็นต้น อย่างไรก็ตามหลังจากที่จอมพลป. พิบูลสงคราม ดำเนินนโยบายไปในลักษณะเผด็จการ ก็เป็นผลให้กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งประเภทที่หนึ่ง และประเภทที่สองที่เคยสนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่างก็หันเหออกจากการสนับสนุน จนในที่สุดเมื่อร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งเพชรบูรณ์เป็นเมืองหลวง และร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งพุทธบริษัทแห่งประเทศไทยในสภาฯ จอมพลป. พิบูลสงคราม จึงได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ ซึ่งร่วมเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีก็ได้สิ้นสุดบทบาททางการเมืองไปพร้อมกันระยะหนึ่ง

พล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งหนึ่งในสมัยรัฐบาลพลเรือเอก ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ขณะนั้นกล่าวได้ว่าการเมืองไทยก้าวเข้าสู่ระบอบรัฐสภาอย่างเต็มที่ เห็นได้จากการร่วมมือกันของกลุ่มผู้นำฝ่ายพลเรือนในการผลักดันรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๔๘๕ ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ในช่วงนี้เองกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่สองซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคณะราษฎรได้รวมตัวกันก่อตั้งพรรค "แนวรัฐธรรมนูญ" ขึ้น โดยพล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าพรรค อย่างไรก็ตามภายใต้ความพยายามร่วมกันของกลุ่มผู้นำฝ่ายพลเรือนในการผลักดันรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๘๕ นี้ ได้มีความขัดแย้งเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านแนวคิดและผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอนุรักษ์นิยมเจ้า หรือที่รวมตัวกันในนาม "พรรคประชาธิปไตย" นำโดยนายควง อภัยวงศ์ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้นำอีสาน (พรรคสหชีพ) และกลุ่มปรีดี-พลเรือน (พรรคแนวรัฐธรรมนูญ และอิสระ) นำโดยนายปรีดี พนมยงค์ และพล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ ในระยะแรกการแข่งขันทางการเมืองของทั้งสองฝ่ายดำเนินไปภายใต้วิถึระบอบรัฐสภา แต่เมื่อทางฝ่ายพรรคประชาธิปไตยประสบความพ่ายแพ้ทางการเมืองต่อฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ และพล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ เป็นที่แน่ชัดแล้ว จึงได้หันมาใช้กรณีสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลที่เกิดขึ้น เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๕ มาเป็นประเด็นหลักในการโจมตีรัฐบาล กรณีนี้ทำให้นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับแรงกดดันทางการเมือง จนกระทั่งต้องลาออกจากตำแหน่ง ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๕

หลังจากนั้น พล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ ได้รับความไว้วางใจจากสภาฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อจาก นายปรีดี พนมยงค์ การขึ้นมารับบริหารงานของรัฐบาลพล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ นั้นก็ต้องประสบมรสุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน กล่าวคือ มีความยุ่งยากทางการเมืองอันเนื่องจากการเคลื่อนไหวของพรรคประชาธิปไตย ที่

มุ่งโจมตีรัฐบาลในกรณีสวรรคต นอกจากนี้ก็ต้องเผชิญกับปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศในการปลดเปลื้องภาระผูกพันซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่น และความพยายามที่จะต้องผลักดันให้ไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ และยังมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ-สังคมอีกหลายประการ เช่น ปัญหาการขาดแคลนข้าวและสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ปัญหาเงินเฟ้อ และการทุจริตในวงราชการที่ระบอบกษัตริย์หลังสงคราม เป็นต้น แม้ว่าส่วนหนึ่งของความพยายามแก้ปัญหาเหล่านี้ของรัฐบาล จะประสบผลสำเร็จอันได้แก่ การดำเนินนโยบายต่างประเทศ แต่รัฐบาลก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหภายในประเทศ รวมทั้งไม่สามารถให้ความกระจ่าง เกี่ยวกับกรณีสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลได้ พรรคประชาธิปไตยซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน จึงได้ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลระหว่างวันที่ ๑๙-๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๐

การที่รัฐบาลพล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ยินยอมให้ฝ่ายค้านได้ซักถามในประเด็นต่างๆอย่างเต็มที่และยังอนุญาตให้มีการถ่ายทอดเสียงการอภิปราย เพื่อให้ประชาชนได้รับฟังนี้ นับเป็นการแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่งของรัฐบาล โดยเฉพาะพล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ภายหลังการอภิปรายดังกล่าว แม้ว่ารัฐบาลจะชนะด้วยคะแนนเสียง แต่ พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่รัฐสภา ยังได้ลงมติเลือกให้ พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งนี้อีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม จากการที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ภายในประเทศ จึงได้เกิดความแตกแยกในกลุ่มผู้นำฝ่ายรัฐบาล อันเป็นส่วนสำคัญในการบั่นทอนความมั่นคงของรัฐบาล และยิ่งผลให้รัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ค่อยๆอ่อนตัวลงเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเผชิญกับแรงต้านทานจากพรรคประชาธิปไตย ที่หันกลับไปประนีประนอมกับกลุ่มทหารบก และร่วมกันทำลายภาพพจน์ของรัฐบาลอย่างมาก จนในที่สุด การเคลื่อนไหวเหล่านี้ ก็เปิดทางมาสู่การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ อันเป็นผลให้รัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ต้องหมดอำนาจลง และ พล.ร.ต.ถวัลย์ ก็สิ้นสุดบทบาททางการเมืองลงหลังจากนี้ด้วย